

אם כל השביתות

החודש לפני 13 שנה קיבל אברהם בייגה שוחט, כשר האוצר בממשלתו של יצחק רבין, החלטה שצימצמה במשהו את הפער העצום בין משכורות הסגל הבכיר במוסדות להשכלה גבוהה בישראל למשכורות של עמיתיהם במערב. ההחלטה הייתה אמיצה, משום שהיטיבה עם מגזר שמייצג את החברה בכללותה ולא עם קבוצת לחץ קטנה; ההחלטה הייתה היסטורית, משום ששיקמה את מעמדם המקצועי של אנשי האקדמיה בארץ. מי שמאמין שיתרונה היחסי של ישראל מצוי במעבדות ובספריות, ומי שמאמין שהמוח הישראלי הוא המפתח לחוסנה הכלכלי והביטחוני של המדינה, מכיר עד היום תורה לשוחט.

באופן אירוני עומד היום אותו שוחט בראשות ועדה של משרד האוצר, שעלולה לא רק להשיב את הגלגל לאחור, אלא אף להרוס את המחקר המדעי בישראל. כאילו לא נלמדו לקחי ועדת דברת, מתעקשת ועדת שוחט לפעול באופן חד-צדדי וכוחני, בלי לשתף את האנשים שבגורלם היא דנה.

כוונותיה של הוועדה ידועות: תחת סמאות קורצות בדעתה לבטל את ההסכמים הקיבוציים של חברי הסגל הבכיר באוניברסיטאות ולא לץ אותם לעבור לחוזים אישיים. משמעות המהלך: המרצים יאבדו את כוחם היציג, ובתוך הקמפוסים ייווצרו שני מעמדות – האחד של מרצים שמלמדים מקצועות פופולריים ומניבי הכנסות מיידיות, והשני של מרצים שמלמדים מקצועות שאינם מרתקים סטודנטים רבים.

המפסידה הגדולה תהיה החברה. אם יעברו האוניברסיטאות לשיטת החוזים האישיים, היא תאבד בהדרגה, לדוגמה, את המחקר בפיזיקה עיונית, שמושך יחירי סגולה; את לימודי ארץ-ישראל וחוכמת ישראל, שאין בהם תועלת כלכלית; ואת לימודי הספרות הערבית, שמעטים מוצאים בהם עניין. באוניברסיטאות של חוזים אישיים, לטובים ולמצוינים שיחפצו בקריירה אקדמית לא תהיה ברירה אלא ללמוד וללמד מקצועות כמו משפטים, ראיית חשבון או מנהל עסקים.

אבל לא רק את הרוח ואת המחקר המדעי שפירותיו ארוכי-טווח תפסיד החברה הישראלית. היא תאבד גם את קיומה של שכבת האינטלקטואלים האחרונה שפועלת ללא מוראם של בעלי-הון ושל מנהלי כוח-אדם. בשיטת החוזים האישיים, שמאפשרת לפטר אנשים מהיום למחר, איפה ימצאו הרשקו וצ'חנובר של הדור הבא, שיעזו להציע תפיסה מהפכנית, שאת פירותיה אפשר לראות רק כעבור שנים? איפה ימצאו אנשי רוח שיעזו להשמיע עמדות רדיקליות וביקורתיות, מימין או משמאל, נגד הממשלה המכהנת? ואיפה ימצאו – ואולי כאן קבור הכלב של ועדת שוחט – כלכלנים שיעזו להצביע על ערוותה של התורה הניאו-ליברלית שבשמה מתנהלת היום ישראל?

הסגל הבכיר באוניברסיטאות שבת אתמול ליממה אחת. יש להתכונן לשביתה ארוכה יותר, ובמקרה הצורך – לאם כל השביתות. מעבר לחוזים אישיים הוא קוראדום שאסור להסכים לחצייתו. מוטב שישבתו המוסדות להשכלה גבוהה שנה שלמה, מאשר ייחרבו לשנות דור. ■

פרופ' זהר שביט מרצה ביחידה למחקר התרבות באוניברסיטת ת"א